

Any I

Barcelona 28 de desembre de 1914

Nombre I

URBI ET ORBI

Rau en la continuïtat temporal la contingència de tot esdeveniment, àdhuc imprevisible. En aquella òrbita metafísica en que ço qui és devingut historia se troba encaçat per ço qui és l'instant d'ara, fugitiu al seu torn del demà hipotètic, la serena Raó hi situa la possibilitat de tots els fets comprensibles: tant la rifa de Nadal, com la constitució del Gran Sacre Imperi Romà-Germànic. Penetrar el vel de la possibilitat; ponderar els àtoms d'influència modificadors de les causes relatives a quiscún dels efectes; escatir l'efecte de quiscuna de les causes possiblement modificades per una determinada influència atòmica; heusaquí el pus alt, el pus noble seny de la Vida; seny en qui rau la supremacia eficient de la nostra Escola Mediterrània, als pits ubèrrims de la qual s'és nodrit de saborosa semàntica llecor el nostre Noucentisme,

restaurador de Races escanyolides i espill en que un Mon putrefacte veurà resorgir el Fenix Immortal de la Pura Essència Immanent i Destil·lada.

L'aparició de EL NOUCENTISTA es un d'aquells fenòmens ultra-antròpics qui semblen sorprendre la Historia; i la seva coincidència amb la Guerra Civil Europeo-Germànica, apar encloure un celestial auguri d'Eficacia. Sí! nosaltres venim a lluitar en pro d'una kultura qui trontolla. ¿No estarà escrit acàs que la Pau de demà sia obra nostra? ¿Perquè no, tenint entre nosaltres la Teresa? ¿I perquè tampoc, essent nostre gonfanoner aquest kolós de la Filosofia y de la Plàstica que'l mon admira en el nom rutilant d'en Xenius? *Man spricht deutsch und pat at ihm pat at ham!*

LA REDACCIÓ

La festa noucentista d'anit

Data memorable aquesta, qui restarà inscrita perennalment amb lletres àurees en els fastes de la Humanitat! La traducció de LA BEN PLANTADA en l'idioma sud-americà, al situar el nostre «Breviari de la Raça» al mateix nivell, de moment, que les grans obres d'exportació dels grans savis (també d'exportació) qui s'han dit Flammarion, Echegarai, Pereç-Galdós, etc., havia d'esser degudament commemorada amb un àpat en honor d'en Xenius. I, a n'aquest efecte, ens congregarem anit en el Palau de la Musica Catalana tots els qui sentim pel definidor i profeta del Noucentisme, el *delirium tremens* de l'entusiasme més subconscient i eternidor.

El lloc hont devia celebrar-se la festa apareixia ornat esplèndidament. En Matheu havia volgut, amb aquest motiu, fer gala de la fonda idolatria que li inspira en Xenius. El doctor Vogel, altre admirador *d'élite*, havia enviat des de Alemanya unes caixes de flors artificials, imitades químicament en llauna; i, per fi, el

senyor Oller s'havia brindat personalment per a ungir en Xenius ab aiguardent de Valls i per entregar-li el títol de «Xiquet de idem» que la Ciutat del camp havia acordat conferir a l'autor de LA BEN PLANTADA. L'escenari del Palau de la Musica estava empal·liat amb la bandera de les quatre barres, en mig de les de totes les nacions del mon noucentista, arrenclerades per ordre de diccionari, desde Albania a Zululand. (En Xenius, sempre previsor i enginyós, havia arbitrada aquesta sol·lució, per evitar conflictes internacionals que fessin perillar la pau d'Europa.) Les taules per als comensals ocupaven tota la plateia i les llotges del voltant, en forma de ferradura; disposició aquesta que'l mateix Xenius trobà qu'era la qui li anava millor.

Penetrarem tots en el gran menjador, preceidits d'en Xenius, qu'era dut sota tàlem per alguns socis de la Calasancia, i al qual acompanyaven les altes figures del Noucentisme, i les Representacions i Comissions; marcant tots ensemps el pas marcial als acords de l'«Himne Platònic» que'l mestre Morera executava a peus i mans en la gran orga.

El lloc presidencial fou ocupat, naturalment, per l'homenatjat, qui tenia a la dreta la Teresa i a la esquerra la Tina. Als costats d'aquestes anaren distribuïnt-se els professors Karl i Rakú, els camarlèncs Carner i Morató, els meritoris Vallès i Segarra, i els Representants de les Forces vives i hidràuliques del país. Entre aquests recordem: el senyor Santpere i Miquel, qui duia la representació del Bisbe; el senyor Aladern per l'Associació de Banquers; el doctor Parpal, pel Claustre Universitari; el senyor Prat de la Riba, pel «Poble Català»; els multigermans senyors Folch, pel Reial Círcol de Caçadors i Pescadors; el senyor Corominas (Pare), pels Peres de Família; el senyor Issart Bula, per la Defensa Social; el senyor Ribera i Rovira, pel «Correu Català»; el senyor Oriol Martorell, pel Círcol Atlètic Nacional; i el senyor Martí i Julià, per les Tres Classes de Vapor. Els demés assistents, fins al nombre de 542.95 (la fracció era inherent a una dama noucentista en estat d'haver perdut el seu compte), omplírem les altres taules, les quals apareixien classificades pel sistema bibliogràfic Dewet. Per cert que a la taula dels teòlecs hi veurem a Mossen Pere del «Diluvi», en la dels economistes el senyor Carlet de Armet, i entre els geòlecs el senyor Faura i Sans; lo qual — no podem dissimular-ho — revelava en quiscú d'ells una certa immo-destia. En cambi, trobarem molt en el seu lloc el senyor Cambó entre els moralistes de la escola rabínica.

Començà l'acte per la deshabillació del Magne Rus que cobria la mirífica persona d'en Xenius: els muezzins Homs i Comerma procediren a tan del'licada operació; i el nostre Capitost aparegué revestit de la sobrevesta inconsútil, de virolades mànegues, obsequi, tant les mànegues com la sobrevesta, del Gran Tamerlan, protector fervorós del Noucentisme. Tot seguit el doctor Estebanell va beneir la taula; i, a una senyal de la presidència, començà el banquet, que fou esplendidament servit per l'Agència Àyxelà, d'acord amb el *menu* següent:

Eugène Hors-d'oeuvre
 Canelonis Thérèse
 Loup de merd à la Xenius
 Filet de boeuf à la conception anthropique
 Biscuit glacé Tina
 Pâtisseries phénomènes irréversibles

VINS: De-Setzé, blanc et rouge. — Champagne Vaterland. — Café & liqueurs

SECCIÓ DE MODES

«La Ben Vestida»
 segona part de
 «La Ben Plantada»

En els primers moments no pogueren evitar-se alguns petits conflictes sense transcendència; car no rau en nosaltres, mediterranis, una unció espiritual tan completa com la que posarien en semblans actes els teutònics (que per alguna cosa son teutònics i no mediterranis, car si fossin mediterranis ja no foren teutònics, i dit s'està que teutònic i mediterrani son dues coses diferents, encara que oposades, si bé complementaries, com afirma Aristòtil). En Riba-Bracons i en Montaner, que s'ensopegaren de costat en la secció de poesia, se creuren de paraules: en Riba s'empipava (també els mediterranis pipen i s'empipen, quan vé del cas) perque en Montaner li impedia veure a l'Amfortas presidencial; algú proposà que l'autor de «Alma castellana» tingués a la falda el traductor de Virgili, emperò els cambres resolgueren la dificultat fent asseure a n'aquell en un tamboret, i proporcionant una trona a l'angelet de Deu qui es en Riba-Bracons. Quasi al mateix temps que això tenia lloc, un espatec formidable se produí en la taula dels futbolistes i arts similars: era qu'en Massó i Ventos acabava de pulveritzar la cadira sota el seu pès; tot seguit en Folch Vintidos, qui seia allí prop, desaparegué, per tornar al moment amb el faristol del mestre Millet; i el noi Massó, qui per lo corpulent podria esser pare de son pare, fou issat entre tots damunt del musical artefacte, convençuts els circumstants de que aquest no desdiria pas, com sia que'l faristol d'en Millet es d'una resistència ja fa temps provada.

Anava a destapar-se el xampany, i, al petar el primer tap (com diria el senyor Comerma i Rubacado) una subtil extremaunció emotiva invadí els nostres senys, com si Madona Poesia fos devallada en misteriós efluvi, penetrant, mercès a una immaterial trepanació, en els encèfals més o menys dodecaèdrics dels combregants en noucentisme. Era qu'en Carner, l'immortal, s'alçava a llegir el sonet qui segueix, un dels millors que ha fet, indubtablement:

TO XENIUS

Oh, pur Delit de sobrehumana Gesta!
 tu en la Monjoia raus qui mostra a l'Hom
 el Camí a fer, en mig de la feresta
 claror del llamp, vers qualche obscur Tocòm.
 Tu, invicte Xenius que la Gloria afúa,
 has avençat fins aquell lloc esquiu
 hont has trobat a la Teresa nua
 amb altra vesta que'l parlar nadú.
 Foscs i abscondits com llunya Tupinamba,
 mòmies dels temps pretèrits del rei Wamba,
 van bramulant tos enemics quelcòm
 per enrunar ton àlgid Ministeri;
 prò tu, Priap serè en mig del temperi,
 per la muntanya pugés al sideral Pronòm.

Es innarrable la ovació qui seguí a la lectura d'aquest joiell de la lírica contemporània, en que els conceptes mes sublimes apareixen expressats ab aquella claredat diagonal tan propia de l'il·lustre autor de «L'idili dels nyanyos».

Seguidament fou en Segarra qui va empendre's la lectura (amb un accent mallorquí qui causava enveja al senyor Santos Oliver), d'aquesta

descomunal el·legia patètica, que també fou aplaudidíssima:

AL BEN PLANTAT

Fa una lluna tràgica. Pare Llop vigila i plora.
L'hostalera va de part.
Pare Cabró barbut li fa de llevadora.
Jo m'estic a la plaça de Sant Guim i m'en vaig a dormir
[perque ja és tard.]

Aleshores s'aixecà en Montaner, no per a llegir ell, sino per a posar-se a coll-i-bè en Ribabracons; el qual, desde aquelles altures, llegí una composició bucòlica, de tall virgilià, que heus aquí:

SUB TEGMINE XENIUS

— Oh, valtres! ont aneu sots la púrpura efusa i sonora
[de l'aigua i els peixos?
— Naltres restem ont Amaril·lis rau.
— Vols venir tu, rabadà?
— Massa hi ha neu!

Aquesta estupenda creació ribo-braconiana, fou seguida de la lectura, per en Bofill i Mates, d'una poesia d'aquest gran escriptor forestal; el qual, amb entonació consistorial i manyaga, propia d'un Tirteu encadenat, digué aquestes estrofes espatarrants i imprevistes:

IDIL·LI RUSTICÀ

Jo vaig per un camí del vell Montseny,
i em surt al pas una herbeta menuda:
— Herba d'amor, tu qui ets plena de seny,
digam ont rau aquella fembra druda.
— La que tu cerques fa de moça d'hostal;
folga amb un traginer a l'ombra de la eixida;
és maciça de lloms, i el seu pitral
l'acreditada de dida. —
M'en vaig vers el safreig, qu'és un quart lluny;
arremangada renta la bugada;
me li llenço al damunt i se'm esmuny;
emprò reb de mos braços l'apretada.
Xopa la terra està del sereni;
s'ou un xiu-xiu com bategar d'una ala.
Estem sota un abet lluny del camí;
dalt de l'abet hi canta una cigala!

Una sorollosa ovació, i un somriure de la Tina, aculliren aquest final; eren molts els qui afirmaven que Teòcrit no havia assolit mai tanta intensitat; i els mateixos amics personals d'en Teòcrit reconeixien que per allà s'en anava. En efecte, cap cigala, després del «Dafnis y Cloe», havia estat, literariament parlant, posada tant a punt.

Aleshores se produí un moment de confusió: cent a l'hora s'havien aixecat, desplegant sengles paperades, com si amb semblant artilleria se precipitessin a l'assalt d'un Ipres imaginari. Emperò en Xenius ordenà que prou lectures, porque calia que en aquella nit solemne se manifestessin totes les arts, antigues i modernes. A tal efecte, es disposà a cloure aquesta part de la festa amb la lectura del següent piramidal discurs:

Discurs d'en Xenius

«A vosaltres, il·lustres turiferaris meus y admiradors, qui deveu al Tot Omnipotent la gracia

esotèrica del noucentisme dinàmic y puerperal, qui ha obert les vostres ments a la fruició d'aquest Instant Sacratíssim, sien prodigades salut, salut, salut.

«Jo, senyors, tinc a gran honor el representar aquí l'aspiració carlemànica inconmensurada de l'hora present, tendint a la reconstitució del Sacre Imperi Romà-Germànic; aspiració de les races futures tot-just presentida pels grans genis de la Humanitat: Plató, Kant, Jo, y algún més. Planyeu, amics, als nostres pares, als nostres avis, qui tingueren per definidor al Rector de Vallfogona: jo no puc estar conforme amb el principi qui feia de la poesia una materia llèpola. {Pausa.}

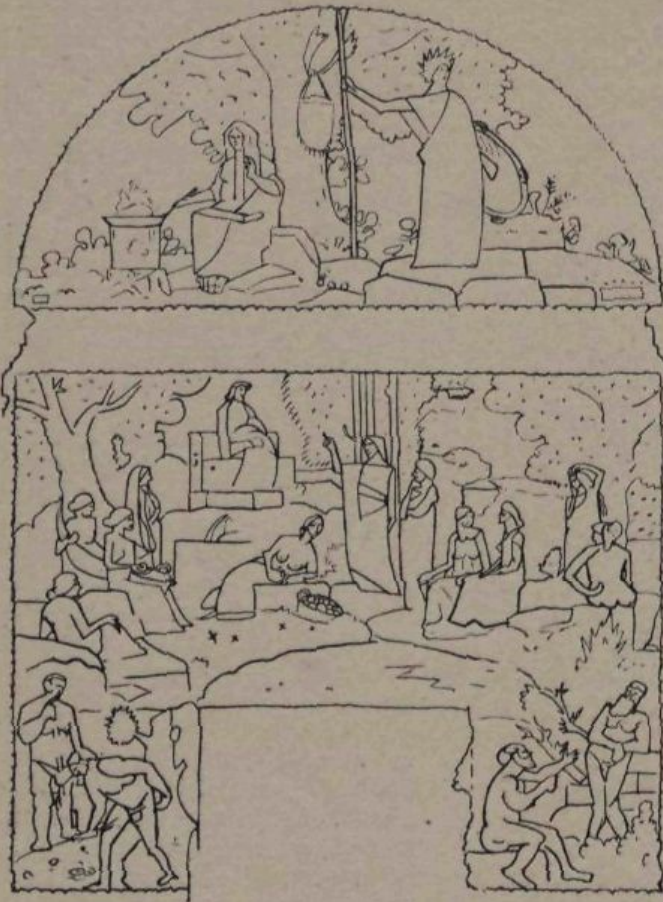
«Un altre punt en que jo no sabria estar conforme amb el Rector, és en la relació de semblança que estableix entre dos grans enemics religiosos, l'hispaníssima Companyia i el Port-Royal francès, veient en aquest un fruit de la «França ibèrica». Vetaquí una comparació que faria botar al vostre (vostre del tot, ara que ja renega d'Anglaterra), al vostre Houston Stewart Chamberlain! I em sembla que amb raó. No són dos pols, en la geografia de l'esperit, Manresa i la Vallée Chevreuse?

«Ja sé, ja sé, per on el lligam se cerca: per Pascal, el cornelià Pascal, fill de Corneille, i que té, per consegüent, el Cid per avi, Séneca per besavi. Però Port-Royal, cal no oblidar-ho, no és solament Pascal, sinó, i fonamentalment, Racine. No, doncs el semi-espanyol, sinó el millor grec després dels grecs. No l'home de la «pensée» ràpida i fúlgida, sinó el del mesurat alexandri. No, el de la Raça de la Voluntat, aquell qui trobà que «el cor tenia raons que la raó no coneixia», sinó el de la Raça de la Representació, aquell qui, fins damunt les furies pitjors del cor posava la contenció elegantíssima del ritme racional i l'atenuament de la sensibilitat delicada.»

(En Miquel i Planes, interrompent: — Ep, Mestre! això es el Glosari de «La Veu» del dis-sabte passat! — Molts a l'hora: — Fuera! fuera! que calli l'impertinent. — En Xenius, impàvit, continúa.)

«Senyors: ja que vosaltres, i amb vosaltres el mon, heu trobat en mi el *Sinocdique urbanus vir* de la Epoca Moderna, i m'heu proclamat (ajudant-vos-hi jo) Mestre en Gai-pensar, en Gai-obrar i en Gai-de-pances, endreceu amb Mi la oració fervent i efervescent a l'Esperit de la Teresa, qu'heu begut dintre els vidrats beires en aquesta Consagració Epícura.»

Tots esclatarem en aplaudiments frenètics: acabava, talment, de parlar el Pantarca Suprem de totes les Supremacies Implícites y Explícites. Semblava l'Univers definint-se a si mateix. Deu mil mans, de la dreta i de la esquerra, se llençaren a estrenyer la ma, esquerra o dreta, que havia escrites aquelles incommensurables sentencies. Emprò en Xenius, sempre en situació, va limitar-se a treure de la seva mànega sinestra un telègrama del Kaiser, que havia rebut poc abans. I, amb veu plena de respecte

PINTURES RUPESTRES TROBADES EN EL PALAU DE LA GENERALITAT

Son antiquíssimes, i, en opinió del jove crític d'art senyor Samperé i Miquel, corresponen a la primitiva escola catalana dels trecentistes, si be son, com se comprèn, molt més barbres: el llur colorit resulta quelcom sepulcral, cosa que compensa de sobres lo animat de les actituds, la pregonesa de les intencions i lo baratet de la nòmina.

envers l'il·lustre Associat de N. S. sobre la terra, donà lectura a l'imperial missatge:

«Xenius: estic amb vos, en tot i per tot. Els meus triomfs i els vostres tots son uns. Preparèu-me sopar per al Crepuscle dels Deus. — Guillem de Pressa.»

No cal dir si fou cel·lebrat el bon-humor del Kaiser; i el seu recurs de firmar amb seudònim per a evitar que'ls francesos interceptessin el comunicat.

Immediatament feu la seva aparició dalt de l'escenari l'Ignasi Iglesias, acompanyat de la Pastora Imperio i de la Tórtola Valencia, ballarines noucentistes. I allí calgué veure les sinuoses curves de les dançadores i les sinuoses cames de llur acompanyant: semblava impossible una tan gran prodigalitat de la natura, al proveir de cames a l'un, al dotar a les altres de... curves. Tot alló semblava una Esfera Armilar.

Comparegué després en Campmany, amb un estol de dançaires de dances de la terra: foren molt cel·lebrats en el *Olles, olles de vin blanc* (adaptació del *Deutschland über olles*) i en el

Arròz cuan letxe, arreglat aquest darrer amb lletra catalana pel doctor Turró, de l'Institut.

A tot això, en Xenius, qui ja devia tenir's-ho preparat (car ell tot ho prepara, en home previsor), ventà una fraternal clatellada a en Karl, i digué, dirigint-se als circumstants:

— Les nostres Doctrines proclamen la perfecta ponderació entre la força de l'intel·lecte i la força de la materia. La vigor de la Raça rau a l'ensemps en el fòsfor i en la fibrina del nostre Organisme sintètic. —

I desent-se ràpidament de la sobrevesta multicolor i de les calces, i havent-lo imitat en Karl, se plantaren ambdós en quatre bóts dalt de l'escenari, adoptant un i altre la primera posició de la lluita Greco-Romana. En Morera preluà, desde'l seu lloc, amb un punt d'orgue.

Espectacle imponent: els dos atletes, el teutó i el català, vestits amb genre de punt de fabricació mataronina, s'abraonaven amb impuls protèic, es saccejaven, s'oprimien, rodolant com un electromotor elèctric (que diria en Gual), y reposant a intervals, per a pendre alè. En Karl aprofitava aquestes pauses, per a posar de manifest els seus avenços en la llengua d'en Pittarra: «Vésta vòtra, neu, vésta vòtra!» anava dient al seu contrincant, amb perfecte accent germànic, emperò amb catalaníssima expressió. En Xenius, esbufegant, li deia: — Tornem-hi, Karl amic. —

La cosa va durar fins que, reaccionant el xampany en l'interior del Pantarca sobre els filets de concepció antròpica, o tal volta per efectes d'un cop de peu d'en Karl en les regions del Sacrum Imperium, el nostre Gran Home es va tornar d'una pal·lida color; i, girant els ulls en blanc, traduí fenòmens de reversió digestiva amb exteriorització de pasticeríes i altres substancies ingerides poc abans. En Vallmitjana, desde la taula dels *zim-calós*, hi acut a tota pressa: pren la ma d'en Xenius com per a dir-li la bona-ventura, y la Guerra Civil Intestina fou *ipso-facto* apaibagada.

Seguí una breu pró interessant sessió de cinematògraf a càrrec del senyor Auditori Gual. Cridaren l'atenció en gran manera les pel·lícules qui representen «Les oposicions d'en Xenius a Madrid», el «Sisè Misteri de Dolor», del propi senyor Auditori, y la «Entrada Triomfal de Don Guillem a París, seguit dels seus apatxes kultural».

Va alçar-se, desde'l seu seient, el doctor Martí i Julià. Sensació. El doctor va començar el seu parlament, el tema del qual queda formulat en aquest programa: «Resum històric del Noucentisme, desde els seus orígens amb Otger Cathaló, fins al nostre temps».

» En aquest punt, nosaltres, qui teniem hora donada per afers de la nostra particular incumbència, deguerem abandonar el Palau, cosa qui, en realitat, no'ns privava sino de moment del discurs del doctor Martí i Julià; aquest treball, segons ens digueren, serà publicat per entregues per la Unió Catalanista, societat anònima.

N. de R. — Aquest matí, a l'entrar en màquina EL NOUCENTISTA, ens han comunicat per te-

lèfon que continúa el discurs del doctor Martí i Julià, i que ja es en el segle XII. Es veu que ha degut resumir molt.

Els bons consells noucentistes

Mira, fill, si ets noucentista pots esperar que un borsista, veient-te amb la cara trista, t'editi els llibres.

Amb traça treballaràs, tos mèrits proclamaràs, i al poderós lleparàs que a sou et tingui

Gastaràs dos o tres noms, escriuràs *raus* i *locoms*, i estudiaràs tots els *coms* de fer pessetes.

Procura en tots Jocs Florals copsar els premis capdals i que et donguin els cabals per fer el *tomo*.

Si algun *Ins* t'obre ses portes, esmerça-hi les hores mortes, rient-te dels poca-soltes que s'hi escarracin.

Si sabs d'un càrrec pagat, bellúgat, perque és probat que sols pot sortir-ne untat qui tracti amb oli.

Busca una secretaria i els favors d'alguna tia, per fugí amb ella, fent via a Nord-Amèrica.

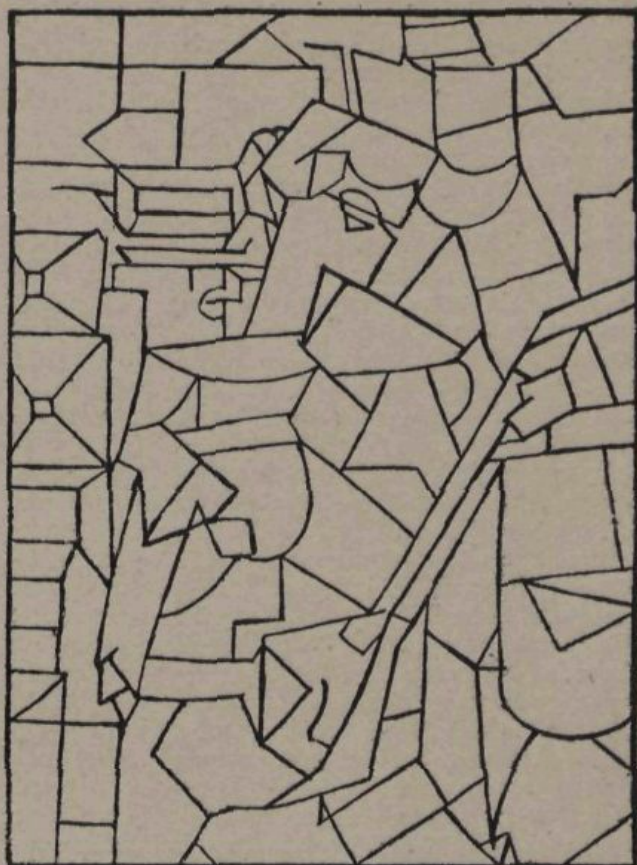
Desde allí dalt escriuràs que per la ciencia obres pas; i dietes obtindràs per poder viure.

O bé engresca a una xicota d'aquelles que tenen mota, i si el pare et dona pota pensa en el rapte.

D'escrúpols no'n tinguis mica; i si algú els teus fets critica, serà enveja: al qui li pica dígues que es grati.

De valent ostentació faràs, i als enemics pò qui es pensin que tens molts correligionaris.

Això fou escrit un dia, entre tifus i alegria, quan l'any mil noucents finia i en sus catorze.

PINTURA CUBISTA

Obra del cèlebre artista italià Cav. P. I. Cazzo.

El mèrit d'aquest genre d'art noucentista rau en el fet de que una sola obra representa quatre assumptes, vista successivament dels quatre costats: així, el quadre del senyor Cazzo es una marina, un bodegón, una batalla i una academia. També alguns hi veuen una epidèmia.

Llibres rebuts (1)

Bernat Metge: SOMNI (Barcelona; Rosenback, editor; 1914).

L'autor d'aquest llibre deu ésser novell en literatura: això, al menys, sembla deduir-se dels procediments que ha utilitzat en la seva obra. En efecte, s'ha abusat tant del recurs de suposar un somni del protagonista (o del mateix autor, com en el cas actual) per a poder desenrotllar certs temes irreals o poc versemblants amb la llibertat que comporta la ficció novel·lesca, que cal posseir una gran dosi d'inventiva per a no repetir coses que ja s'han escrit moltes vegades. El senyor Metge ha sabut situar l'argument del seu *Somni* en un període per demés interessant de la nostra historia, les darreríes del segle catorzè, al moment d'ocórrer la mort del rei En Joan segon (no *el dels petons*, sino l'altre); època aquesta

(1) En aquesta secció pensem anar donant compte de totes les publicacions de les quals s'ens en enviaran cent exemplars. La nostra crítica favorable (emperò sempre imparcial), queda des d'ara garantida per als autors noucentistes. Els qui no ho siguin, podran també obtenir les nostres favors desinteressades, si es posen d'acord amb l'administrador, senyor Pep Carné, qui és persona de molta consciència.

que l'autor revela tenir bastant estudiada, i que ha contribuït a esclarir amb recents troballes el senyor d'Olwer.

Entrant en l'estudi estructural del nou llibre, hem de regonèixer en el seu jove autor que sab desenrotllar hàbilment una trama, i que ho fa amb un gust aristocràtic i una distinció molt lloables. Hi ha enginy en la intercalació d'episodis com el d'Orfeu devallant a l'infern a la recerca de la seva muller, que si bé és un tema prou divulgat i ja tractat musicalment per Glück, no deixa de produir efecte sempre. En canvi, la crítica de les dones hi és feta amb esperit massa modern: s'hi veu molt la influència del teatre francès contemporani.

Apart d'això — petites tares a la fi — el llibre del senyor Bernat Metge acredita al seu autor de curós estilista, si bé abusa dels arcaïsmes, i, algunes vegades fins sembla ignorar el significat dels mots. En la plana 236, per exemple, s'hi llegeix el següent passatge: «No és menor cosa que el pintar-se que fan les dones, el *raure* que els homens fan fer de llur barba sovint, i la manera que tenen de fer-la *raure* pèl amunt, per tal que la cara romanga pus llisa». Com se veu, el senyor Metge usa el verb *raure* en el sentit de pelar-se la cara o afeitar-se; i això és un disbarat com una casa d'en Gaudí. Llegeixi, llegeixi el senyor Metge els nostres clàssics noucentistes, si vol apendre el recte us del *rau*; i fugi d'una vegada del funest exemple d'aquests Lluís, Marchs, Eximenis i tants altres, qui infesten la nostra literatura.

També, en materia de doctrines filosòfiques, està l'autor del *Somni* bon xic endarrerit: es veu que desconeix per complert les obres del nostre Xenius.

DON JAUME. *Episodi històric en un acte i en vers. Nova edició il·lustrada pels membres de l'Acadèmia de Sant Just (Barcelona, Llibreria de les Famílies, 1915).*

Prou coneguda és aquesta singular producció del segle passat, deguda a un autor anònim (alguns, no sabem amb quin fonament, han volgut que fós el cèlebre Pitarra), i de la qual s'han fetes tantes edicions i representacions no autoritzades pels pares de família. Emperò encara mancava que s'edités amb tots els avenços de les modernes arts gràfiques.

La edició de que avui donem compte, sembla assolir la perfecció en aquest punt: magnífic paper de fil Guarro, tipus claríssims, i, sobre tot, una serie de gravats a l'aiguafort, plens de vida i de caràcter. Els menys forts d'aquests aiguaforts son més forts que lo que fins ara havia produït l'aiguafort: hi han escenes qui arriben a causar una gran tensió d'esperit en l'ànim més preparat a la fruïció artística. El llibre té, ademés, un pròleg del senyor Rubacado.

Els artistes de la coneguda Acadèmia de Sant Just, il·lustradors del *Don Jaume*, n'han dedicat un exemplar especial, imprès sobre fulles de palmera, al nou arquebisbe de Llor-

dòpolis, amb motiu del seu nomenament i sortida vers tan llunyanes encontrades.

Doctor Diego Ruiz. *LAS BELLAS MENTES DE AQUÍ. Un ciclo de cultura en Catalunya (Barcelona; Ors, editor, 1913).*

No pot entrar en els nostres propòsits el tractar en aquestes columnes de les publicacions escrites en dialectes no catalans; emprò avui devem fer una excepció per al darrer llibre del doctor Ruiz (don Diego), ja que en aquest s'ocupa de coses de la nostra terra.

L'autor ens dóna en la seva obra l'estudi més complet que s'hagi fet fins ara dels tres escriptors capdals de Catalunya, i qui son: en Verdaguier, en Maragall i en D'Ors; aquest tercer primant en proporcions enormes sobre els altres dos, als quals no's pot deixar de regonèixer, amb tot, una significació molt relativa.

Objecte de les preferències del Dr. Ruiz, és, naturalment, en D'Ors, al qual dedica grans i merescuts elogis. Emperò hem de dir, amb franquesa, que aquesta part del llibre es aont l'autor demostra més sa manca d'originalitat: en efecte, el Dr. Ruiz no fa sino repetir els elogis que d'en D'Ors ha escrit el nostre Xenius, que és qui verdaderament ha treballat més, aquests darrers anys, en la campanya prò-D'Ors, i qui ha exteses amb més interès les doctrines del dorsianisme, pagades ja avui a bon preu.

El llibre del Dr. Ruiz tendeix, de totes maneres, a fer-les encara augmentar de valor, i a la participació. La enhorabona a tot-hom.

REVISTA DE LA ESCOLA DE DECORACIÓ. *Primer trimestre. (Barcelona, Verdaguier, 1914.)*

El pròleg d'aquesta desopilant publicació comença establint el següent postulat: «El moment nostre és d'afirmació; és un moment constituent; i creiem que realment serem nosaltres, la gent de la generació nova, qui senyalarem en bella tasca de col·laboració, un camí d'afirmacions definitives, i qui sembrem ja la llevor d'una futura fruitada esplendorosa».

Molt ben dit! En això sol ja's veu que aquests decoradors són també dels nostres.

En efecte; en altre lloc de la *Revista*, hi llegim: «Integren aquesta Revista els elements qui formen la Escola de Decoració, i és per tant, porta-veu oficial d'aquesta. Integren la Escola: Tomàs Aymat, M. Piña, Carme Casanovas, Martí Casanovas, Teresa Lostau, Josep M.ª Marquès Puig, Josep Obiols, Lluís Puig, Jaume Querol, aplegats al entorn d'en Joaquim Torres-García... Units al nom d'en Martí Casanovas, hem aplegat els d'en Joaquim Folch, V. Solé de Sojo i Romà Jori, qui dins la crítica artística de Barcelona, senyalen també aquesta orientació, i son en ella. Se'ns dirà, tal volta, que aquests son pocs noms; creiem que ja basten...»

I està clar que basten, home! Si quasi ja hi som tots, els qui a Europa valem alguna cosa!

Lo mal fet, potser, és l'haver publicat els

noms; perquè devègades aquestes llistes cauen en mans de la Policia...

Per lo demés, la *Revista de la Escola de decoració* ve a determinar per a moltes coses nostres la valor justa: «La escultura de n'Enric Casanovas — (diu, plana 12) — triomfa pel seu valor plàstic; valor d'estructura i de formacions. I, veus-aquí, com la afirmació definitiva de l'obra d'Enric Casanovas, en manera tan esplendent, com en la seva exposició resient ha assolit, és també l'afirmació de una estètica i una doctrina.» Absolutament d'acord: una estètica, una doctrina i una terapèutica.

Segueix la *Revista*: «La lògica constructiva i d'estructura de les pintures d'en Joaquim Sunyer, feien preveure el pas, definitiu ja, d'aquell cap a l'obra de la decoració. I aixís ha sigut; abandonant la Blanca Sitges — (quina llàstima, pobre xicot!) — en Sunyer feu son romiatge cap a l'Italia... Volem creure que prontament trovarà En Sunyer, murs per explicar la seva obra». Això, això és lo que convé! Porteu-li murs; i que s'expliqui!

Amb les mostres transcrits, creiem que'ls nostres llegidors podran formar-se una idea de la situació patològica i psiquiàtrica en què uns quants dels nostres s'han llençat a la publicació de la nova *Revista*.

En lo relatiu als gravats, que il·lustren copiosament la mateixa, declarem, senzillament, que ens han semblat dignes de la part literària. Hi han alguns boixos, gravats pel sistema *shrapnell*, qui semblen l'obra d'un fabricant de baldufes; tan plens de moviment son i de lleugeresa! De totes maneres, la nostra opinió en aquest punt no pot ésser gaire autoritzada, perquè no som crítics frenòpates. Ja dirà lo que no'n pensa l'amic Flama, qui, en materia d'art, està a l'alçada d'un gual.

DICCIONARI PAL·LES, EN SEIXANTA LLENGÜES. (Segona edició. Barcelona, 1914.)

S'ha publicat la reimpressió d'aquest utilíssim llibre, en el qual el noucentisme ha tingut la deguda intervenció. El seu editor, senyor Horta, no ha regatejat els seus esforços per a fer lluir les grans figures de la nostra Escola Mediterrània; i ha tingut bona mà en rebaixar al lloc just algunes mitjanfes, com en Milà i Fontanals, entre altres, de les quals, sense que ningú pugui explicar's-ho, s'havia fet un xic massa de cas. Era una revisió de valors aquesta, que convenia molt dur a terme, amb criteri francament noucentista, com s'ha fet en el *Diccionari Pal·les*.

La primera edició d'aquest, comprenia la llengua catalana. El nostre idioma ha estat suprimit en la reimpressió qui ens ocupa; cosa que ja era quasi de raó que es fes, avui que, traduïda al castellà *La Ben Plantada*, ha deixat d'ésser una necessitat universal la coneixença del nostre idioma.

L'editor destina el producte d'aquest Diccionari a repetir la jugada de l'*Almanac dels Noucentistes*; això convé molt, per a que els pocs filisteus que queden encara, se noucentitzin del tot.

Altres obres rebudes, de que tractarem en pròxims nombres:

Flora titianea insulae medeae, de l'aprofitat geòleg senyor Faura i Sans. Obra premiada en diversos concursos, estampada a despeses del Círcol Equèstre i patrocinada pel Noucentisme.

La summa theologica de Sant Thomas, seguida de Les Obres de Ricart Wagner. Traducció en esperanto, per F. Pujolà i Vallès, mestre de trinxeres.

Nova teoria dels llimacs helioidals. Estudi de pedagogia trascendental i parabòlica, per don Eladi Oms, secretari-pyrotècnic de Inmixtió Pedagògica i autor d'unes beceroles compendiades.

Resum històric dels preliminars als estudis del projecte de col·locació de la primera pedra de la Capella de Marcús. Obra dividida en tres volums gran-folio, un atlas, un cartulari, un mapa plegadiç, una disquisició complementària i varies conferències; pel Rev. Rosend Serra i Pagès, Abat de la Congregació de Folk-loristes de Solesmes.

Les Benplantades d'altre temps; o sien les amors d'en Saldoni i la Margarida, d'en Titèlla i la Cristeta i d'en Dafnis i Cloe. Extreptes dels papyrus egipcis, dels maons assiris, de les tauletes romanes, dels pergamins mig-evals i d'altres llocs evals del tot; per en R. Miquel i Planes, editor noucentista i prolífic.

El Glosari d'en Xenius; amb un pròleg laudatori d'en D'Ors, una lletra encomiàstica de l'Octavi de Romeu, un epíleg auto-apologètic del Pantarca i una disquisició anònima sobre la modestia.

NOVES I ECS

Tot just havíem comunicat a uns quants amics la nostra intenció de fer sortir EL NOUCENTISTA, que ja rebérem la visita del senyor Pol de *La Veu*, qui venia, en representació de la Colònia Alemanya de Barcelona, a enterar-se de quina seria l'actitut del nostre periòdic enfront de la Guerra Europea. Nosaltres, al considerar lo molt delicat de la nostra situació, i, sobre tot, la transcendència que podia tenir la resolució que prenguessim, no poguerem complaure a l'amic Pol, emperò li donàrem paraula de que definiríem la nostra actitut desde el primer nombre de EL NOUCENTISTA.

Doncs ara anem a complir lo que prometérem, declarant que, respecte a la guerra actual, nosaltres hem resolt mantenir-nos dintre la meua absoluta neutralitat: igual satisfacció ens causarà veure acabada la guerra si guanyen els aliats, com si perden els alemanys.

Alguns amics nostres de Tarragona, moguts pel clam sentidíssim de la Escola de Decoració, han endreçat una instància a l'Ajun-

tament d'aquella ciutat per a que els grans pintors Joaquim Sunyer i Torres García s'encarregats de decorar, per dintre i per fóra, les muralles ciclòpees.

Sembla que aquell Ajuntament se mostra disposat a atendre el prec dels noucentistes tarragonins, a fi de que siguin pintades les muralles. De moment, s'ha nomenat una comissió de tècnics, per a que dictaminin sobre si aquelles podran resistir-ho.

El nostre amic Olaguer Recó, el gran poeta de les auques i dels ventalls, anuncia per a molt aviat la publicació del volum dels Jocs Florals d'Olot, de 1905. Les seves moltes ocupacions l'havien privat fins ara de dur a terme aquella honrosa comanda, per a la qual se va fer càrrec dels manuscrits i dels diners.

També sembla que'l mateix gran poeta ha trobat l'original de les traduccions gregues del difunt Pellicer i Dou, que li havia confiat la família d'aquell distingit hel·lenista. La novena ha omplert de goig, perquè era una llàstima haver de donar per perduda una cosa que tanta d'honor fa a les nostres lletres.

Alguna altra cosa ha perdut ademés aquell mateix gran poeta i amic nostre; emperò és molt difícil que la pugui trobar, lo qual no deixa d'ésser molt trist per al senyor Bellafila.

Sembla que alguns esquirois del *Poble Català* se proposen emprendre una campanya enèrgica contra'l *rau* noucentista, que nosaltres hem alçat com una bandera.

La feina dels nostres impugnadors serà inútil, i una temeritat que acabarà posant-los en ridícol. ¿Que no saben aquells bons nois, que el *rau* fou revelat al nostre Pantarca en condicions veritablement sobrenaturals? Fou el matxo de la Teresa, en persona, qui proferí, menjant garrofes, aquella excelsa paraula a cau d'orella del nostre Xenius.

Ens escriuen de Granollers detalls de les tràgiques circumstancies de la mort del nostre benvolgut amic el meteoròleg senyor Dionís Puig.

Com saben els nostres llegidors, el senyor Puig havia instal·lada de poc en aquella població una important manufactura pluvio-gènica, intitulada «La Fabril Meteorològica». Doncs bé, instigats, segons sembla, pel Rector del Seminari, qui atribuï a dita fàbrica l'excés de pluja de la setmana passada qui tant ha perjudicat els conreus, els pagesos del Vallès se reuniren el dijous en gran nombre, i es dirigiren en actitud violenta a l'edifici que ocupa «La Fabril» en aquella població.

Al donar-se compte de les intencions dels amotinats, hi acudiren les autoritats locals, la benemèrita i els moços d'esquadra, havent estat cridats els sometents de Cardedeu, La Garriga, La Roca, i altres llocs de la rodalia, tractant entre tots de dominar l'avalot. Emperò no

pogueren aconseguir-ho sinó després que els revolucionaris hagueren assaltat la fàbrica, dintre la qual destruïren les existències de dinàmica atmosfèrica que'l senyor Puig tenia en magatzem, ocasionant ademés grans desperfectes en la maquinaria. El mateix don Dionís Puig fou objecte personalment de les iras d'aquells exaltats, els quals s'apoderaren del nostre pobre amic, i l'arrastraren per la població, despullant-lo de quasi tots els seus vestits. La multitud acabà d'exasperar-se, quan algú va fer córrer la veu de que la víctima duia els mitjons al revés; aquest fet costà la vida al nostre amic. (D. E. P.)

Després d'aquests excessos, qui han de repugnar a tota conciencia honrada i a tot home de ciencia no alemany, la població de Granollers recobrà aparentment la tranquil·litat. Els tribunals de La Haia s'ocupen activament en depurar les responsabilitats de lo ocorregut. Sembla que'l Rector del Seminari és un germanòfil exaltat i un fanàtic de la cultura destructiva.

Ja ens ho temíem: la qüestió de les «Normes» no podia acabar bé. Se'ns diu que hi ha disposat un desafiament entre en Pompeu Fabra i Mossèn Collell. El primer ha designat ja per padrins els senyors Bulbena-Tosell i Careta-Vidal; Mossèn Collell, per sa part, ha nomenat els senyors Massó-Torrents i Cases-Carbó. En Fabra, a qui corresponia la elecció d'armes, no ha volgut acceptar la daga florentina ni l'espasa francesa, com pretenien els padrins del seu contrari, sinó que ha volgut que el duel fos a i llatina.

Fem vòts, amb l'amic Calvet, per a que tots guanyin.

Ha estat reclòs en una casa d'orats un subjecte qui's feia anomenar Octavi de Romeu, titolant-se catedràtic i noucentista. Es tracta, per lo vist, d'un desgraciat megalòman a qui, per manca d'una preparació cerebral adequada, les nostres doctrines no han pogut beneficiar com a altres. La noticia ha afectat molt al nostre Xenius qui s'havia fet del pobre Romeu una mena de *alter ego*.

Hem de pregar al públic que vulgui dispensar-nos les deficiències que notarà en aquest primer nombre del nostre periòdic, i les quals ja sabrem esmenar de mica en mica, en lo successiu.

Ademés, hem d'advertir que la nostra publicació constarà sempre de 64 pàgines, i aquestes havia de tenir el nombre present. Emperò, quan erem a mig tiratge, una averia de la Central ha deixat sense força la nostra rotativa, qui s'ha parat en sèc i no ha volgut rotar més. Per això ens hem vist obligats a acabar el tiratge a la premsa de copiar cartes, i a reduir el nombre de planes d'aquest nombre.

185/96